

A photograph of a tall, slender stone obelisk monument standing on a multi-tiered stone base. The monument is located in a paved square with a diamond-patterned stone floor. In the background, there are forested hills under a cloudy sky. The text is overlaid on the left side of the image.

**PAMÄTNÍK
FRANCÚZSKÝCH
PARTIZÁNŮ
STREČNO**

TURISTICKÝ SPRIEVODCA

Milí čitatelia, na našom Slovensku existuje množstvo nádherných miest, ktoré sa pýšia svojou prírodou alebo historickými či kultúrnymi pamiatkami. Chceme vám predstaviť pamätník francúzskych partizánov, ktorý sa týči nad dedinou Strečno neďaleko Žiliny.

Je to veľmi zaujímavá, no málo známa kultúrna pamiatka, o ktorej sa veľa nehovorí. Prostredníctvom turistického sprievodcu chceme najmä mladým ľuďom priblížiť jeho polohu, výstavbu, historický kontext a dôležitosť tohto pamätníka. Aby sa nám podarilo zaujať a dostatočne vykresliť pamätník ľuďom, ktorí nežijú v jeho blízkosti, využili sme najmä historické pramene, mapy a obrázky.

BOJE V SNP

Krátko po vypuknutí Slovenského národného povstania 29. augusta 1944 došlo neďaleko od Žiliny k prvým bojom s nemeckými jednotkami, začínajúcimi okupáciu Slovenska. Major Dobrovodský, ktorý prebral velenie žilinskej posádky, vydal rozkaz na opustenie mesta a opevnenie sa pri Strečne, ktorého terén poskytoval lepšie možnosti na obranu. Tak začala prvá veľká bitka SNP.

Bitky o Strečniansku tiesňavu sa zúčastnil okrem slovenských vojakov tiež oddiel francúzskych partizánov, ktorí utiekli z maďarských a rakúskych táborov či zbrojovky v Dubnici nad Váhom. Aj napriek nedostatočnej výzbroji čelili vojaci a partizáni medzi 31. augustom a 2. septembrom v tomto priestore útokom mechanizovanej pechoty, tankovým útokom, delostreleckému bombardovaniu a tiež náletom Luftwaffe, operujúcej z malackého letiska. Už spomínaný francúzsky oddiel kapitána Georges Barazera de Lannurien si zaslúži pozornosť, nakoľko jeho členovia preukázali vysoké odhodlanie a odvahu v boji zoči-voči nepriateľovi.

Aj po zatlačení povstaleckých vojsk ďalej na východ bojovali proti Nemcom v Turci a tiež na Liptove.

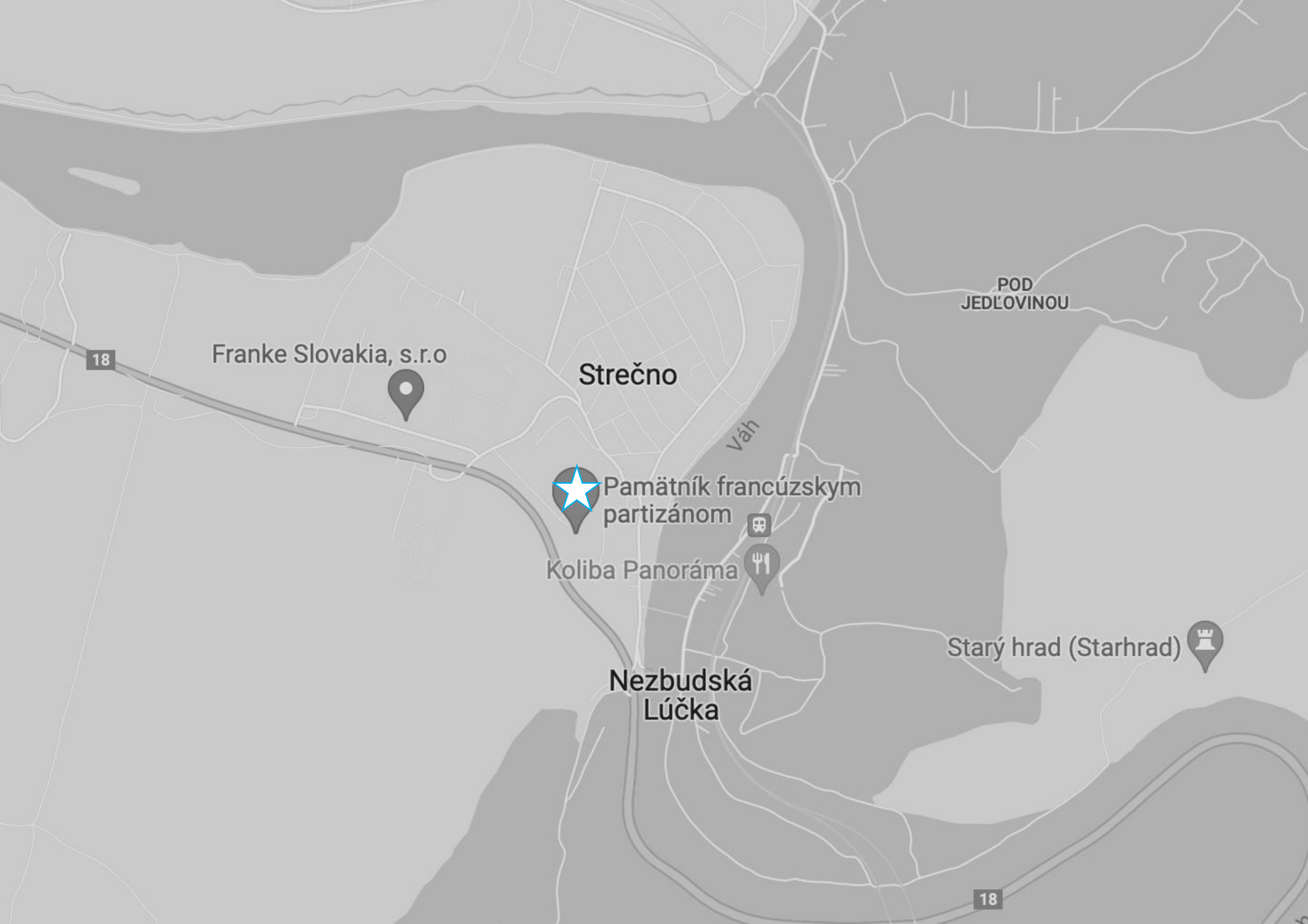

Obr. č. 1: Georges Barazer de Lannurien

Pamätník francúzskych partizánov bol vybudovaný v rokoch 1952- 1956 na kopci Zvonica v obci Strečno (Žilinský kraj). Nachádza sa na ľavej strane štátnej cesty v smere Žilina – Vysoké Tatry. Je umiestnený na vrchole kopca a predstavuje výraznú dominantu nad obcou. Pre verejnosť a turistov je prístupný z asfaltovej komunikácie, ktorá končí pod vrškom a odtiaľ pokračuje širokým, kamenným schodiskom.

Obr. č. 2: Pamätník v Strečne

18

Franke Slovakia, s.r.o

Strečno

Pamätník francúzskym
partizánom

Koliba Panoráma

Nezbedská
Lúčka

POD
JEDLOVINOU

Starý hrad (Starhrad)

Váh

18

Výtvarné a kompozičné riešenie pamätníka je rozčlenené do dvoch výškových a významových polôh. V prvej (nižšej) úrovni, na úpätí kopca je situovaná odpočinková plocha s lavičkami. Nachádza sa tu aj pamätná tabuľa s tromi kovovými vlajkovými stožiarmi, postavenými na ľavej strane od pamätnej tabule.

Pamätná tabuľa, ktorú priniesla francúzska delegácia v roku 1956, je osadená na hornej zošikmenej strane betónového kvádra, umiestneného v kruhovej trávinatej ploche. Pamätná tabuľa je vyrobená z mramoru, s rytinou skríženej francúzskej a československej zástavy.

Na pamätnej tabuli sa nachádza francúzsky text :

„LES ANCIENS COMBATTANTS
FRANCIAS SLOVAQUIE
A LEURS CAMARADES“

a pod ním sa nachádza jeho slovenský preklad:

„FRANCÚZSKI SPOLUBOJOVNÍCI
VENUJÚ SLOVENSKÝM DRUHOM“

Na čelnej strane betónového kvádra je osadená novšia mramorová tabuľa, rozdelená šikmou líniou. Na ľavej strane sa nachádza slovenský text a na pravej strane sa nachádza ten istý text, ale vo francúzskom jazyku:

„ŽIACI Z LYCÉE LUMIERE V LYONE A ICH
SPOLUŽIACI Z GYMNÁZIA METODOVA
V BRATISLAVE VZDÁVAJÚ ÚCTU
FRANCÚZSKYM VLASTENCOM, KTORÍ
OBETOVALI SVOJE ŽIVOTY ZA TO,
ABY VŠADE A NAVŽDY ZAŽIARIL
PLAMEŇ SLOBODY. JÚN 2000“

„LES ELÈVES CAMARADES DU LECÉE
LUMIER DE LYON
ET LEURS CAMARADES DU LECÉE
METODOVA BRATISLAVA RENDET
HOMMAGE AUX PATRIOTES FRANCIAS
QUI ONT FAIT LE SACRIFICE DE LEUR VIE
POUR QUE PARTOUT ET POUR TOUJOURS
BRILLE LA FLAMME DE LA LIBERTÉ
JUN 2000“

Obr. č. 3: Pamätná tabuľa od francúzskej delegácie z roku 1956

VÝSTAVBA PAMÄTNÍKA

Pôvodnými autormi pamätníka boli Ing. arch. Ladislav Beisetzner a Ing. arch. Ladislav Snopek, ktorých návrh vyhral súťaž o najlepší projekt. Pôvodný návrh počítal so schodiskom do tvaru srdca, ktorý sa však nezapracoval, vzhľadom na dlhotrvajúce problémy s vyvierajúcou vodou, ktorá permanentne zaplavovala priestor, kde sa malo nachádzať schodisko. Problémy s vodou však pretrvávali a úplne vyriešiť sa ich podarilo až pri prestavbe v 90-tych rokoch.

V roku 1952 sa začalo s výstavbou pomníka. Stavbu začala prevádzkovať žilinská firma Podtatranský kamenosochár n. p. Žilina. Už počiatočné práce nasvedčovali tomu, že výstavba nebola zverená do dobrých rúk. Základy boli vybetónované v roku 1953, no v nasledujúcom roku sa na stavbe nepracovalo. V roku 1955 bolo urobené obloženie základným kameňom, ale na konci roka sa práce zastavili.

Schválil sa nový projekt, ktorý bol zadaný firme Slovenské bazaltové kameňolomy n. p. Lučenec, závod v Žiline. Tesaný kameň bol odvezený na kultúrny dom v Strečne, čím sa vytvoril priestor pre výstavbu nového pomníka pre padlých

francúzskych partizánov. Vybudovala sa aj nová príjazdová cesta a materiál sa vozil dňom aj nocou takmer tri týždne. Pracovníci vynaložili všetko úsilie, aby stihli práce dokončiť do dňa odhalenia pamätníka. Svedomito pracovali s pomocou privolaných brigádnikov. Najväčšiu pomoc však poskytla vojenská posádka zo Žiliny.

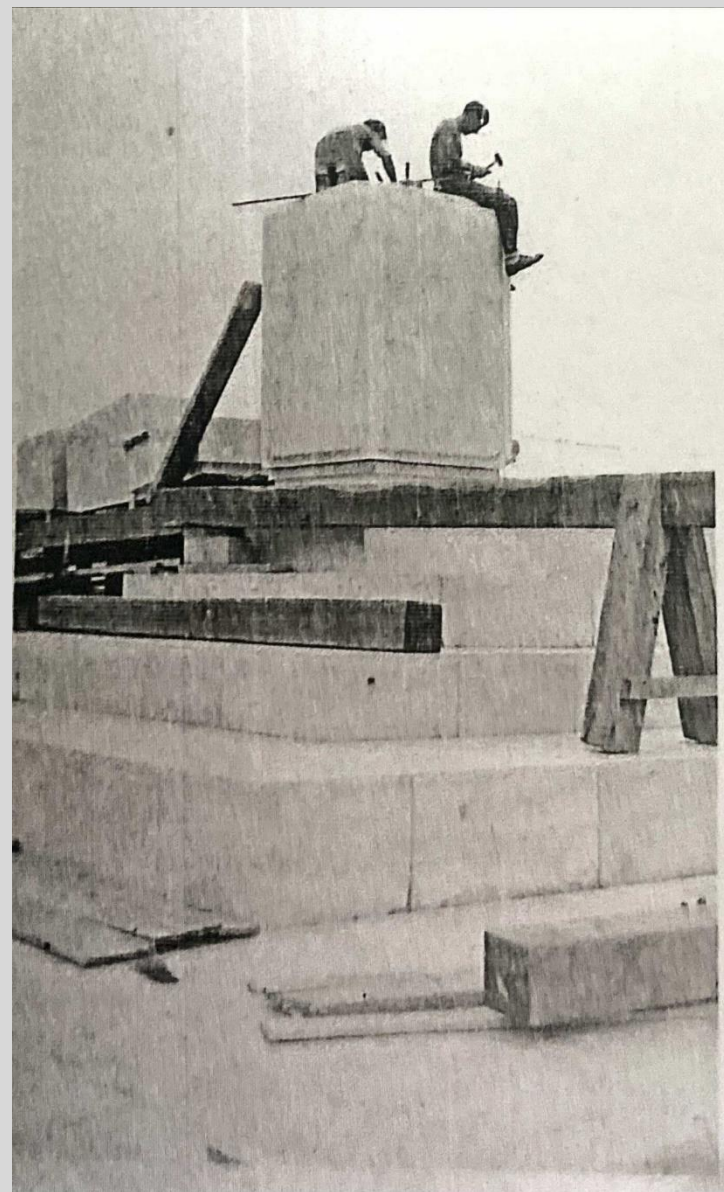
V júni 1956 sa začalo obkladanie bielym spišským travertínom. Zároveň vybudovali dve veľké šachty pre pochovanie padlých Francúzov. V priebehu augusta pohrebný ústav Žilina vykonal všetko potrebné pre pochovanie a uctenie si pamiatky 24 padlých francúzskych partizánov, ktorí boli pochovaní za prítomnosti členov francúzskeho konzulátu a vyslanectva. Potom krypty uzavreli betónovou platňou.

Obr. č. 4: Výstavba príjazdovej cesty k pamätníku

Obr. č. 5: Výstavba pamätníka

Obr. č. 6: Výstavba pamätníka

Dňa 27. 8.1956 boli práce na tomto pamätníku dokončené.

V dôsledku slávnostného odhalenia pamätníka bola obec vyzdobená už v ranných hodinách. Obyvatelia vítali všetkých návštevníkov osláv. Tejto slávnosti sa zúčastnila aj francúzska a československá vládna delegácia. Prítomní boli aj priami účastníci odboja a pozostalí príbuzní.

Slávnosť otvoril predseda KNV Paulovič zo Žiliny. Priamy účastník odboja, pán Piccard, vykonal slávnostný akt odhalenia pamätníka za zvukov francúzskej a československej štátnej hymny. Vence k nemu položili členovia vládnych delegácií, zástupcovia spoločenských organizácií a závodov.

Obr. č. 7: Slávnostné odhalenie pamätníka

Obr. č. 8: Slávnostné odhalenie pamätníka

Stavba pamätníka bojovala s viacerými problémami, ku ktorým nepatrila len vyvierajúca voda a schodisko. Začiatkom roka 1979 sa časť obyvateľov Strečna rozhodla postaviť záhradkársku osadu na vršku Zvonica, priamo pod pamätníkom. Táto myšlienka však narazila na odpor pamiatkového úradu a ONV, ktoré listom z 12. 2.1979 jednohlasne tento návrh zamietli. Počas tohto roku sa však namiesto spomínanej výstavby záhradkárskej osady uskutočnila pomerne rozsiahla rekonštrukcia, ktorá v tej dobe stála 427 830 Kčs.

Počas úprav z konca 70-tych rokov bolo pozmenené miesto pamätnej tabule francúzskej delegácie z roku 1956, ktorá stála na mieste dnešných schodov. Dnes je tabuľa zapracovaná do pevnej vyvýšeniny z travertínu, ktorá je obkolesená lavičkami a nachádza sa na rondli príjazdovej cesty.

Pri prestavbe v 90-tych rokoch sa podarilo do projektu zapracovať aj 3 vlajkoslávy o výške 12 m, stojace napravo od schodiska. Počas tejto prestavby boli už po druhýkrát osadené na miesto nad kryptou bronzové vence s vonkajším priemerom 0,8 m, ktoré boli, žiaľ, opätovne odcudzené.

Obr. č. 9: Schody vedúce k pamätníku

SÚČASNOSŤ

Pri výročí Slovenského národného povstania, sa každý rok pri pamätníku konajú spomienkové slávnosti na počesť SNP a bojovníkov, ktorí v ňom bojovali. Týchto spomienkových slávností sa zúčastňujú predstavitelia Slovenskej republiky, Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, ale aj členovia diplomatického zboru a zahraničných delegácií z Francúzskej republiky, ktorých členovia boli aj priamymi účastníkmi týchto bojov.

V okolí Pamätníka francúzskych partizánov sa nachádza krásna príroda. V jeho blízkosti stojí nie jeden, ale dokonca dva známe hrady – hrad Strečno a Starhrad. Z tejto lokality sa môžete vybrať na turistiku na často navštevovanú Chatu pod Suchým, prípadne na vrch Suchý. Presvedčte sa sami, že toto miesto stojí za povšimnutie.

Obr. č. 10: Oslavy SNP na pamätníku

Obr. č. 11: Hrad Strečno

Obr. č. 12: Starhrad

Obr. č. 13: Pamätník

Zdroje:

Štátny archív v Žiline, fond MNV Strečno, šk. 12, spis 364/1986.

Štátny archív v Žiline, fond MNV Strečno, šk. 12, spis 37/1987.

Štátny archív v Žiline, fond MNV Strečno, šk. 11, spis 581/1978.

Štátny archív v Žiline, fond MNV Strečno, šk. 11, spis 86/1978.

Štátny archív v Žiline, fond MNV Strečno, Obecná kronika 1944-1961.

Krajský pamiatkový úrad v Žiline, dokumentácia k pamätníku Strečno.

<https://mapio.net/pic/p-88923376/> [cit. 2022-03-05].

<https://zurnal.pravda.sk/rozhovory/clanok/598999-atase-francuzi-v-snp-prisli-pomoc-aj-keď-ich-nikto-nenutil/> [2022-03-04].

<https://na-styku-kultur.eu/sk/strecno-pamatnik-francuzskym-partizanom/> [cit. 2022-03-08].

<https://www.hradstrecno.sk/pamatnik2.html> [cit. 2022-03-04].

https://sk.wikipedia.org/wiki/Pamätn%C3%ADk_francúzskym_partizánom [cit. 2022-03-05].

<https://slovenskycestovatel.sk/item/pamatnik-francuzskych-partizanov> [cit. 2022-03-04].

https://sk.wikipedia.org/wiki/Súbor:Starhrad_detail.jpg [cit. 2022-03-14].

<https://mikulas.dnes24.sk/hrad-strecno-a-ine-zaujimave-modely-zo-slovenska-vsetko-na-jednom-mieste-nedaleko-mikulasa-242539> [cit. 2022-03-14].

2022 Vanesa Kubová, Nicolette Lovíšková, Gymnázium, Varšavská cesta 1, Žilina

Konzultant: PhDr. Alica Virdzeková